

Wspomnienie o śp. Profesorze Jacku Goszczyńskim (1946-2012) w pierwszą rocznicę śmierci

1 października 2013 roku minęła pierwsza rocznica śmierci prof. Jacka Goszczyńskiego. Odszedł nagle, w dniu rozpoczęcia kolejnego roku akademickiego. Pozostawił pogrążoną w smutku Rodzinę, współpracowników z Samodzielnego Zakładu Zoologii Leśnej i Łowiectwa SGGW, doktorantów i magistrantów przygotowujących prace pod Jego kierunkiem, niedokończone tematy badawcze i nieukończone publikacje naukowe. Był wybitnym ekologiem, twórcą szkoły ekologii drapieżników i ich interakcji z ofiarami na tle warunków środowiskowych. Prowadząc wieloletnie badania zespołu ssaków i ptaków drapieżnych w lasach Leśnego Zakładu Doświadczalnego SGGW w Rogowie udowodnił, że naukę na najwyższym poziomie można realizować nawet w pozornie mało atrakcyjnym przyrodniczo terenie. Prowadził także badania dotyczące ekologii drapieżników synurbijnych w Warszawie. Był mistrzem stawiania hipotez i ich weryfikacji w trakcie badań terenowych. Setki kilometrów przemierzył tropiąc na śniegu ssaki drapieżne, głównie lisy i kuny. Przed upowszechnieniem badań telemetrycznych opracowywał skuteczne sposoby identyfikacji osobniczej ssaków drapieżnych w terenie. Był autorem lub współautorem ponad 100 publikacji naukowych w tym około 60 prac anglojęzycznych opublikowanych w międzynarodowych czasopismach naukowych. Publikował także w języku polskim. Obok prac naukowych tworzył publikacje popularno-naukowe. Prace naukowe zespołu prof. Jacka Goszczyńskiego były nagradzane i wyróżniane. On sam był wielokrotnie nagradzany za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne.

Profesor dr hab. Jacek Goszczyński urodził się w 1946 r. w Warszawie. Przy wyborze kierunku studiów wahał się pomiędzy rozwijaniem talentów malarskich na Akademii Sztuk Pięknych, a zainteresowań naukowych na Uniwersytecie Warszawskim. Wybrał naukę. Po ukończeniu wydziału biologii w 1969 r. na Uniwersytecie Warszawskim pracował w Zakładzie Agroekologii Instytutu Ekologii PAN w Turwi, gdzie rozpoczął kontynuowane i rozwijane przez całe życie badania zależności pomiędzy ptakami i ssakami drapieżnymi a ich ofiarami. Zagadnienia te były tematem Jego pracy doktorskiej obronionej na Uniwersytecie Warszawskim. W latach 1976-1978 pracował w Instytucie Kształtowania Środowiska w Warszawie, a następnie podjął

pracę w Katedrze Zoologii Leśnej i Łowiectwa na Wydziale Leśnym SGGW, gdzie przepracował 35 lat, kształcąc kolejne pokolenia studentów i przekazując swoją wiedzę licznym doktorantom. Wykładał ekologię na czterech wydziałach SGGW. Cieszył się dużym autorytetem i sympatią swoich studentów. Pod Jego kierunkiem powstało blisko 100 prac dyplomowych oraz 10 rozpraw doktorskich. Opiekę na 4 kolejnymi doktorantami przerwała nagle śmierć Jacka. Był wymagającym promotorem. Od swoich magistrantów i doktorantów oczekiwał inwencji i samodzielnego stawiania i rozwiązywania problemów badawczych oraz zaangażowania w prace terenowe. Przez niemal dekadę pracę nauczyciela akademickiego łączył z rozwijaniem działalności naukowej w Muzeum i Instytucie Zoologii PAN w Warszawie. Był autorytetem i mistrzem nie tylko dla studentów, ale dla wielu czynnych naukowców z różnych ośrodków, z którymi współpracował. Był członkiem 7 rad naukowych, m.in. Instytutu Biologii Ssaków PAN w Białowieży, Muzeum i Instytutu Zoologii PAN w Warszawie oraz Kampinoskiego Parku Narodowego, członkiem redakcji 2 czasopism naukowych. Prywatnie prof. Jacek Goszczyński był niezwykle spokojnym, małymównym i życzliwym człowiekiem, obdarzonym subtelnym poczuciem humoru. Chętnie dzielił się swoją wiedzą i doświadczeniem. Miałam zaszczyt pisać pod Jego kierunkiem pracę magisterską i doktorską, a później niejednokrotnie konsultować problemy badawcze.

Jacku, odszedłeś za wcześnie...

Wykaz publikacji naukowych profesora Jacka Goszczyńskiego (zebrał Jakub Gryz)

- Goszczyński J.** 1970. Penetration of an area by small forest rodents. *Acta Theriologica* 14: 209-222.
- Ryszkowski L., Wagner C. K., **Goszczyński J.**, Truszkowski J. 1971. Operation of predators in a forest and cultivated fields. *Annales Zoologici Fennici* 8: 160-168.
- Goszczyński J.** 1972. Metody badania pokarmu drapieżnych ptaków i ssaków. *Wiadomości Ekologiczne* 18: 360-374.
- Goszczyński J.** 1972. Wpływ drapieżnych ptaków i ssaków na populacje nornika zwyczajnego (*Microtus arvalis* Pall.). *Zeszyty Naukowe Instytutu Ekologii PAN* 5: 301-309.
- Ryszkowski L., **Goszczyński J.**, Truszkowski J. 1973. Trophic relationship of the common vole in cultivated fields. *Acta Theriologica* 18: 125-165.
- Goszczyński J.** 1973. Ocena zagęszczenia populacji drobnych gryzoni przez szybki wyłów obsady terenu. *Wiadomości Ekologiczne* 19: 21-33.
- Goszczyński J.** 1974. Wpływ drapieżnych ssaków i ptaków na populacje ofiar. *Wiadomości Ekologiczne* 20: 207-239.
- Goszczyński J.** 1974. Studies on the food of foxes. *Acta Theriologica* 19: 1-18.
- Goszczyński J.** 1976. Estimation of daily food ratio of *Tyto alba* Scopoli under natural conditions. *Polish Ecological Studies* 2: 95-102.
- Goszczyński J.** 1976. Composition of the food of martens. *Acta Theriologica* 21: 527-534.
- Goszczyński J.** 1976. Regulacja liczebności nornika zwyczajnego- *Microtus arvalis* (Pall.) przez zespół drapieżnych ptaków i ssaków. *Wiadomości Ekologiczne* 22: 255-264.
- Goszczyński J.** 1977. Connections between predatory birds mammals and their prey. *Acta Theriologica* 22: 399-430.
- Goszczyński J.** 1977. Effect of burrowing activities of the common vole and the mole on the soil and vegetation of the biocenoses of cultivated fields. *Acta Theriologica* 22: 181-190.
- Andrzejewski R., Babińska-Werka J., Gliwicz J., **Goszczyński J.** 1978. Synurbization processes in population of *Apodemus agrarius*. I. Characteristics of population in an urbanisation gradient. *Acta Theriologica* 23: 341-358.
- Babińska-Werka J., Gliwicz J., **Goszczyński J.** 1979. Synurbization processes in population of *Apodemus agrarius*. II. Habitats of the striped field mouse in town. *Acta Theriologica* 24: 405-415.

- Goszczyński J.**, Werka J. 1979. Wpływ zabudowy i infrastruktury technicznej na przemieszczanie się fauny. Człowiek i Środowisko 3: 55-64.
- Goszczyński J.**, Stala Z. 1979. Ekofizjograficzna problematyka kształtowania środowiska osiedla mieszkaniowego. Człowiek i Środowisko 3: 65-90.
- Goszczyński J.** 1979. Penetration of mammals over urban green spaces in Warsaw. Acta Theriologica 24: 419-423.
- Goszczyński J.** 1979. Density estimation for an urban population of the field mouse. Acta Theriologica 24: 417-127.
- Goszczyński J.** 1981. Comparative analysis of food of owls in agrocenoses. Ekologia Polska 29: 431-439.
- Andrzejewski R., Babińska-Werka J., Gliwicz J., **Goszczyński J.** 1981. Ssaki (Mammalia) W: Zooecologiczne Podstawy kształtowania środowiska przyrodniczego osiedla mieszkaniowego Białoleka Dworska w Warszawie. Fragmenta Faunistica 26: 523-531.
- Babińska-Werka J., Gliwicz J., **Goszczyński J.** 1981. Demographic processes in an urban population of the striped field mouse. Acta Theriologica 26: 275-283.
- Goszczyński J.** 1981. Zastosowanie metody kartograficznej w badaniach penetracji terenu przez ssaki. Wiadomości Ekologiczne 27: 253-262.
- Goszczyński J.** 1983. Digging activity and estimation of the population density of moles. Acta Theriologica 28: 328-332.
- Andrzejewski R., Babińska-Werka J., Gliwicz J., **Goszczyński J.** 1982. Synurbizacja fauny a urbanistyka. Człowiek i Środowisko 6: 87-109.
- Goszczyński J.** 1983. Predators. In: Petruszewicz K. (ed.) Ecology of the bank vole. Acta Theriologica 28, Suppl. 1: 49-54.
- Chelkowska H., **Goszczyński J.** 1983. Numbers – Methods of assessment In: Petruszewicz K. (ed.) Ecology of the bank vole. Acta Theriologica 28, Suppl. 1: 94-101.
- Goszczyński J.** 1985. Wpływ strukturalnego zróżnicowania krajobrazu ekologicznego na przebieg interakcji drapieżnik-ofiara. Rozprawy Naukowe i Monografie. Wydawnictwo SGGW-AR, Warszawa.
- Goszczyński J.** 1986. Diet of foxes and martens in Central Poland. Acta Theriologica 31: 491-506.
- Aulak W., **Goszczyński J.** 1986. Inwentaryzacja populacji kopytnych metodą pędzeń w całych kompleksach leśnych. Wiadomości Ekologiczne 32: 403-413.
- Goszczyński J.** 1986. Locomotor activity of terrestrial predators and its competitors. Acta Theriologica 31: 79-95.
- Goszczyński J.**, Piłatowski T. 1986. Diet of common buzzards (*Buteo buteo* L.) and goshawks (*Accipiter gentilis* L.) in the nesting period. Ekologia Polska 34: 655-667.
- Goszczyński J.** 1989. Population dynamics of the red fox in Central Poland. Acta Theriologica 34: 141-154.
- Goszczyński J.** 1989. Spatial distribution of red fox *Vulpes vulpes* in winter. Acta Theriologica 34: 361-372.
- Goszczyński J.** 1990. Scent marking by red foxes in Central Poland during the winter season. Acta Theriologica 35: 7-16.
- Goszczyński J.**, Wasilewski M. 1992. Predation of foxes on a hare population in central Poland. Acta Theriologica 37: 329-338.
- Goszczyński J.**, Jabłoński P., Lesiński G., Romanowski J. 1993. Variation in diet of tawny owl *Strix aluco* L. along an urbanization gradient. Acta Ornithologica 27: 113-122.
- Gliwicz J., **Goszczyński J.**, Luniak M. 1994. Characteristic features of animal populations under synurbization – the case of the blackbird and striped field mouse. Memorabilia Zoologica 49: 237-244.
- Dzięciółowski R., **Goszczyński J.**, Wasilewski M., Babińska-Werka J. 1995. Numbers of red deer in the Słowiński National Park, Poland. Acta Theriologica 40: 45-51.
- Dzięciółowski R., Wasilewski M., **Goszczyński J.**, Babińska-Werka J. 1995. Occurrence of lactation in red deer *Cervus elaphus*. Acta Theriologica 40: 295-301.
- Goszczyński J.**, Skoczynska J. 1996. Density estimation, family group size and recruitment in a badger population near Rogów (Central Poland). Miscellanea Zoológica 19: 27-33.
- Dzięciółowski R., Babińska-Werka J., Wasilewski M., **Goszczyński J.** 1996. Physical condition of red deer in a high density population. Acta Theriologica 41: 93-105.

- Goszczyński J.** 1997. Density and productivity of common buzzard *Buteo buteo* and goshawk *Accipiter gentilis* populations in Rogów, Central Poland. *Acta Ornithologica* 32: 149-154.
- Goszczyński J.** 1997. Między wrogością a współdziałaniem – interakcje drapieżnych. *Wiadomości Ekologiczne* 43: 117-138.
- Goszczyński J.** 1999. Fox, raccoon dog and badger densities in North Eastern Poland. *Acta Theriologica* 44: 413-420.
- Goszczyński J.** 1999. Food composition of weasels (*Mustela nivalis*) in Poland. *Mammalia* 63: 431-436.
- Goszczyński J.,** Jędrzejewska B., Jędrzejewski W. 2000. Diet composition of badgers (*Meles meles*) in a pristine forest and rural habitats of Poland compared to other European populations. *Journal of Zoology* 250: 495-505.
- Goszczyński J.** 2001. The breeding performance of the common buzzard *Buteo buteo* and goshawk *Accipiter gentilis* in Central Poland. *Acta Ornithologica* 36: 105-110.
- Goszczyński J.,** Wójtowicz I. 2001. Annual dynamics of den use by red foxes *Vulpes vulpes* and badgers *Meles meles* in central Poland. *Acta Theriologica* 46: 407-417.
- Goszczyński J.** 2002. Home ranges in red fox: territoriality diminishes with increasing area. *Acta Theriologica* 47, Suppl. 1: 103-114.
- Goszczyński J.,** Posłuszny M. 2003. Hunting activity and scent marking of home range by martens (*Martes* sp.) during the winter season. *Folia Forestalia Polonica, Series A-Forestry* 45: 37-45.
- Goszczyński J.** 2004. Liczebność oraz perspektywy koegzystencji z człowiekiem wybranych gatunków ssaków drapieżnych. *Polska Akademia Umiejętności, Prace Komisji Nauk Rolniczych* 5: 9-27.
- Goszczyński J.,** Gryz J., Krauze D. 2005. Fluctuations of a common buzzard *Buteo buteo* population in Central Poland. *Acta Ornithologica* 40: 75-78.
- Goszczyński J.,** Juszek S., Pacia A., Skoczynska J. 2005. Activity of badgers (*Meles meles*) in Central Poland. *Mammalian Biology* 70: 1-11.
- Krauze D., Gryz J., **Goszczyński J.** 2005. Food composition of the goshawk (*Accipiter gentilis* L. 1758) during the nesting season in the Rogów Forest (central Poland). *Folia Forestalia Polonica, Series A – Forestry* 47: 45-53.
- Gryz J., Krauze D., **Goszczyński J.** 2006. Liczebność ptaków szponiastych Falconiformes i kruką *Corvus corax* w okolicach Rogowa (środkowa Polska). *Notatki Ornitologiczne* 47: 43-57.
- Goszczyński J.,** Posłuszny M., Pilot M., Gralak B. 2007. Patterns of winter locomotion and foraging in two sympatric marten species: *Martes martes* and *Martes foina*. *Canadian Journal of Zoology* 85: 239-249.
- Posłuszny M., Pilot M., **Goszczyński J.,** Gralak B. 2007. Diet of sympatric pine marten (*Martes martes*) and stone marten (*Martes foina*) identified by genotyping of DNA from faeces. *Annales Zoologici Fennici* 44: 269-284.
- Pilot M., Gralak B., **Goszczyński J.,** Posłuszny M. 2007. A method of genetic identification of pine marten (*Martes martes*) and stone marten (*Martes foina*) and its application to faecal samples. *Journal of Zoology* 271: 140-147.
- Goszczyński J.,** Misiorowska M., Juszek S. 2008. Changes in the density and spatial distribution of red fox dens and cub numbers in central Poland following rabies vaccination. *Acta Theriologica* 52: 121-127.
- Gryz J., Krauze D., **Goszczyński J.** 2008. The small mammals of Warsaw as inferred from tawny owl (*Strix aluco*) pellet analyses. *Annales Zoologici Fennici* 45: 281-285.
- Goszczyński J.,** Krauze D., Gryz J. 2009. Activity and exploration range of house cats in rural areas of central Poland. *Folia Zoologica* 58: 363-371.
- Pilot M., Branicki W., Jędrzejewski W., **Goszczyński J.,** Jędrzejewska B., Dykwy I., Shkvyrya M., Tsingarska E. 2010. Phylogeographic history of grey wolves in Europe. *BMC Evolutionary Biology* 10: 104.
- Jędrzejewski W., Niedziałkowska M., Hayward M.W., **Goszczyński J.,** Jędrzejewska B., Borowik T., Bartoń K.A., Nowak S., Harmuszkiewicz J., Juszczyk A., Kałamarcz T., Kloch A., Koniuch J., Kotiuk T., Mysłajek R.W., Nędzińska M., Olczyk A., Teleon M., Wojtulewicz M. 2012. Prey choice and diet of wolves related to ungulate communities and wolf subpopulations in Poland. *Journal of Mammalogy* 93: 1480-1492.

- Krauze-Gryz D., Gryz J., **Goszczyński J.** 2012. Predation by domestic cats in rural areas of central Poland: an assessment based on two methods. *Journal of Zoology* 288: 260-266.
- Krauze-Gryz D., Gryz J., **Goszczyński J.**, Chylarecki P., Żmihorski M. 2012. The good, the bad, and ugly: space use and intraguild interactions among three opportunistic predators- cat (*Felis catus*), dog (*Canis familiaris*), and red fox (*Vulpes vulpes*) - under human pressure. *Canadian Journal of Zoology* 90: 1402-1413.

Dorota Zawadzka